

Sygn. akt V CZ 53/13

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa J. Sp. z o.o. w M.

przeciwko M.S. "M." Sp. z o.o. w P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 7 listopada 2013 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 27 czerwca 2013 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w C. wyrokiem z dnia 3 września 2012 r. zasądził od pozwanej M. S. M. sp. z o.o. w P. na rzecz powódki J. sp. z o.o. w M. kwotę 989 825,04 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania. Od tego wyroku apelację z dnia 5 listopada 2012 r. wniosła strona pozwana, którą w piśmie procesowym z dnia 13 czerwca 2013 r. cofnęła.

W piśmie tym podniosła, że czynność ta wynika z warunków zawartej przez strony ugody pozasądowej z dnia 11 czerwca 2013 r, którą strony uregulowały całość wzajemnych wierzytelności, rozliczając je kompleksowo. Wniosła także o odwołanie rozprawy apelacyjnej wyznaczonej na dzień 25 czerwca 2013 r.

Z kolei w piśmie z dnia 19 czerwca 2013 r. powódka cofnęła w sprawie pozew wraz z zrzeczeniem się roszczenia zapłaty kwoty 989 825,04 zł, podnosząc że strony zawarły pozasądową ugodę w dniu 11 czerwca 2013 r. i wykonuje jej zapis zawarty w § 3 pkt 3 c i d.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 27 czerwca 2013 r. na posiedzeniu niejawnym umorzył postępowanie apelacyjne na podstawie art. 391 § 2 k.p.c. wobec cofnięcia apelacji przez pozwaną w piśmie z dnia 13 czerwca 2013 r.

W zażaleniu na to postanowienie pozwana zarzuciła naruszenie przepisów postępowania tj. art. 391 § 2 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 k.p.c. i wniosła o wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania w całości, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Z ostrożności procesowej na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd Apelacyjny zażalenia jako oczywiście uzasadnionego na podstawie art. 395 § 2 k.p.c. złożyła oświadczenie o odwołaniu cofnięcia apelacji podnosząc, że czyni to z ważnego powodu, tj. z tego względu, że zamiarem i wolą stron w zawartej ugodzie pozasądowej, było to, że powódka cofnie pozew za zrzeczeniem się roszczenia i nastąpi umorzenie postępowania w sprawie. Zarzuciła, że sąd umorzył tylko postępowanie apelacyjne pomimo, że powódka wcześniej w piśmie z dnia 19 czerwca 2013 r., cofnęła pozew za zrzeczeniem się roszczenia. Wyraziła pogląd, że oświadczenie o cofnięciu pozwu za zrzeczeniem się roszczenia wywiera skutek z momentem jego złożenia, co oznacza, że nie istnieje już przedmiot żądania, ani

przedmiot rozstrzygnięcia w zakresie objętym cofnięciem pozwu. W związku z tym, jeżeli nawet w aktach sprawy znajdowało się jej wcześniejsze pismo z cofnięciem apelacji, to nie mogło ono odnieść zamierzonego skutku albowiem wobec skutecznego cofnięcia przez powódkę pozwu w sprawie już nie istniał przedmiot procesu. W końcu zauważyła, że wprawdzie w wyjątkowych wypadkach sąd może uznać cofnięcie pozwu za niedopuszczalne, niemniej Sąd Apelacyjny tego nie stwierdził.

Następnie w piśmie z dnia 19 sierpnia 2013 r. strona powodowa podtrzymała swe stanowisko w sprawie, oświadczając że strony wykonały pozasądową ugodę z dnia 11 czerwca 2013 r. i oświadczyły w niej „iż nie będą względem siebie wzajemnie podnosić i dochodzić jakichkolwiek dalszych roszczeń istniejących lub mogących powstać w przyszłości ze stosunków prawnych łączących strony”.

Niezależnie od wniesienia zażalenia strona pozwana wniosła skargę kasacyjną od postanowienia z dnia 27 czerwca 2013 r., którą Sąd Apelacyjny odrzucił postanowieniem z dnia 27 września 2013 r. W uzasadnieniu podniósł, że skarga kasacyjna przysługuje wyłącznie na postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania w sprawie, a do tej kategorii nie zalicza się postanowienia o umorzeniu postępowania apelacyjnego. Na to postanowienie strona wniosła zażalenie, które wpłynęło do Sądu Apelacyjnego w dniu 11 października 2013 r. z wnioskiem o zwolnienie od opłaty od tego środka odwoławczego, które jeszcze nie zostało rozpoznane. Postanowieniem z dnia 25 października 2013 r., Sąd Apelacyjny oddalił wniosek pozwanej o zwolnienie od tej opłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należało rozstrzygnąć kwestię dopuszczalności zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji umarzającego postępowanie apelacyjne. Zażalenie do Sądu Najwyższego między innymi przysługuje w tzw. sprawach kasacyjnych, na postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji (art. 394¹ § 2 k.p.c.).

Niewątpliwie sprawa ze względu na charakter i wartość przedmiotu zaskarżenia należy do kategorii spraw kasacyjnych. Postanowienie kończące postępowanie w sprawie sąd wydaje gdy orzeka o całości postępowania, a nie zachodzą warunki do wydania wyroku czyli do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Użyte w art. 398¹ § 1 k.p.c. pojęcie „sprawa” występuje w znaczeniu materialnoprawnym i odnosi się do całości sporu (por. uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 1, i z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OASNC 2001, nr 2, poz. 22). Z tego względu postanowienie umarzające postępowanie apelacyjne nie jest orzeczeniem objętym hipotezą art. 398¹ § 1 k.p.c., gdyż nie kończy całej sprawy poddanej pod osąd. Jego skutkiem jest bowiem uprawomocnienie się wyroku sądu pierwszej instancji. Jak trafnie podniesiono w literaturze postanowienia o odrzuceniu pozwu oraz o umorzeniu postępowania są zawsze postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie, niemniej obecnie nie stanowią kryterium dla dopuszczalności skargi kasacyjnej, bowiem występują także inne postanowienia formalne kończące postępowanie, od których skarga ta nie przysługuje.

Takim postanowieniem kończącym postępowanie w ujęciu formalnym, a więc w rozumieniu art. 394¹ § 2 k.p.c. jest postanowienie sądu drugiej instancji umarzające postępowanie apelacyjne. W wyniku bowiem prawomocnego umorzenia postępowania apelacyjnego staje się prawomocny wyrok, a więc orzeczenie rozstrzygające sprawę poddaną pod osąd w ujęciu materialnym. Z tego względu na postanowienie sądu drugiej instancji umarzające postępowanie apelacyjne (art. 394¹ § 2 k.p.c.), w sprawie kasacyjnej przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego.

Zarówno w literaturze jak i w judykaturze nie budzi wątpliwości pogląd, że sąd jest związany cofnięciem apelacji (wyjątek art. 469 k.p.c.) i nie może kontrolować tej czynności procesowej (por. np. odpowiednio postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2008 r., I CSK 552/07, LEX nr 494147). Zgodnie jednak z ogólną zasadą odwołałości czynności procesowych przez uczestników postępowania (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2000 r., III CZP 6/00, MoP 2000, nr 7, s. 413), pozwana mogła odwołać cofnięcie apelacji z ważnych przyczyn, jeszcze w zażaleniu na umorzenie

postępowania apelacyjnego (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 września 1960 r., 3 CR 1380/58, OSPiKA 1961, nr 12 poz. 314 i wyrok SN z dnia 11 lutego 2011 r., I CSK 252/10, Biul. SN 2011, nr 4, s. 10-11). Jest tak dlatego, że oświadczenie o odwołaniu cofnięcia apelacji jest składane drugiej stronie, a więc wywiera już skutek z chwilą jego złożenia, a nie dopiero w następstwie umorzenia postępowania apelacyjnego.

W tym stanie rzeczy zachodzi konieczność zbadania oświadczenia pozwanej co do skuteczności odwołania oświadczenia o cofnięciu apelacji i dlatego też zaskarżone postanowienie należało uchylić.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.